

До 70-річчя визволення Одеси від фашистських загарбників – відвідання меморіалу
39-ї стаціонарної берегової батареї та покладання квітів до пам'ятника морським
артилеристам на 8-й станції В. Фонтану

Протягом історії ворог не раз намагався прорватися до Одеси з боку моря, тому обороні морського узбережжя завжди приділялася велика увага. Головну роль в цій обороні грала берегова артилерія. На багатокілометровому узбережжю вздовж Одеси, від Чебанки до Сухого лиману, були збудовані з залізобетону потужні стаціонарні батареї. Всього уздовж узбережжя було встановлено 35 гармат, найпотужніші з яких мали калібр стовбурів 180-203 мм і могли стріляти на відстань до 35 км.

З початком Великої Вітчизняної війни, оборона морського узбережжя покладалася на Одеську військово-морську базу, якою командував контр-адмірал Р. В. Жуков. Всього на території Одеської військово-морської бази до початку війни дислокувався шість стаціонарних і шість мобільних артилерійських батарей берегової оборони. Дві з них були новітньої споруди, інші - трохи старші, 1920-х років. З створенням 19-го серпня Одеського оборонного району і призначенням Р. В. Жукова на посаду командувача ТМР, командувати Одеської військової морською базою був призначений колишній начальник Миколаївської військово-морської бази контр-адмірал І. Д. Кулешов. 39-я стаціонарна берегова батарея розміщувалася в самому місті, в районі 8-ї станції Великого Фонтану. Складалася вона з 3 гармат калібру 130 мм. Її снаряди вражали ціль на відстані до 20 км. Командував нею Е. Н. Шкирман. Ця батарея, розташована в Південному секторі, підтримувала вогнем 95-ю Молдавську стрілецьку дивізію, котра захищала Західний сектор, але іноді допомагала і Східного сектору. Кругле, обкладене камінням споруда півтора метра заввишки - це і є, що збереглася в наш час, гарматна позиція морський 130мм гармати.

Північніше, в районі дачі Ковалевського, розміщувалася 411-я стаціонарна батарея берегової артилерії під командуванням капітана І. Н. Нікітенко, основною ударною силою якої були три знаряддя 180мм калібру. Спільно з 39-ю батареєю вона підтримувала своїм вогнем війська Західного сектора, а коли 28-го і 29-го серпня наші війська, розташовані в Східному секторі, були змушені відійти до села Фонтанка і мису «Е» і як ніколи раніше, потребували підтримки артилерії, за наказом командуючого Одеським оборонним районом контр-адмірала Жукова 39-я і 411-я батареї, розташовані в Південному секторі, своїм вогнем підтримали війська, що обороняли Східний сектор. Їх

снаряди летіли над усім містом.

Йдуть роки, відходять люди, але залишаються в народній пам'яті розповіді свідків тих подій, документи архівів, зруйновані капоніри батарей і пам'ять, увічнена в пам'ятках тим, хто бився на батареях, захищаючи рідне місто і Батьківщину.

Відвідання церкви Св. Марії Магдалини, заснованої графинею Едлінг (уродженою Стурдза), по вул. Червоні Зорі 4/6 – 9-та станція В. Фонтану

Церква була побудована на високому морському березі графом Олександром Стурдза – засновником богадільні жалісливих сестер, на виконання волі його сестри, графині Роксандри Едлінг, яка заповіла спорудити на її кошти церкву поруч з усипальницею. Освячення тодішньої церкви на честь Воскресіння Господнього відбулося 4 серпня 1846 року. Урочистий обряд і божественну літургію звершив преосвященний Гавриїл, архієпископ Херсонський і Таврійський.

Будівля церкви споруджено за проектом архітектора Франческо Моранді у візантійському стилі і зовні прикрашена зображеннями дванадцяти апостолів. Внутрішнє оздоблення храму відрізнялося простотою, стіни були чудово оздоблені під мармур. Одинадцять ікон іконостасу та церковні врата з шістьма різними образами пророків склали єдине ціле, що відповідає за задумом храмовій іконі. Вся ця живопис, а також велика ікона Воскресіння Господнього у поглибленні вівтаря були замовлені в Мілані у знаменитого професора живопису Бертіні.

Церква могла вмістити до 500 людей, що моляться. При храмі знаходилося подвір'я Свято-Архангело-Михайлівського жіночого монастиря. На церковному цвинтарі були поховані знатні городяни, тут же знаходилась фамільна гробниця графів Стурдза-Едлинг-Гагаріних.

У 1922 році церква була передана санаторно-курортного управління. Будівля церкви, керівництвом пансіонату "Червоні Зорі", було переобладнано під двоспальний корпус, кладовище розорене і використано під дитячий майданчик. Гробниці були спустошені і використані під кімнату сміху.

У 1995 році будівлю храму передали Одеської єпархії УПЦ МП, а в 1987 році храм був знову освячений митрополитом Одеським і Ізмаїльським Агафангелом (Саввіним в честь св. Марії Магдалини. Храм прикрашає вызолочений іконостас, стилізований під роботи XVIII століття.

Джерела: Диннебург А.И. "Дивизион открывает огонь", Од. Маяк, 1986 г.

Сб. "73 героических дня", Маяк, 1989 г.

[Інтернет джерело](#)